

І.В. ЄГОРОВА

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО
САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ З
КУРСУ МЕТОДИКА СОЦІАЛЬНО-
ВИХОВНОЇ РОБОТИ В СУЧАСНИХ
УМОВАХ**

Івано-Франківськ -2014

Державний вищий навчальний заклад «Прикарпатський національний
університет імені Василя Стефаника»

Кафедра педагогіки імені Богдана Ступарика.

І.В.ЄГОРОВА

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО САМОСТІЙНОЇ
РОБОТИ СТУДЕНТІВ З КУРСУ**

**МЕТОДИКА СОЦІАЛЬНО-ВИХОВНОЇ РОБОТИ В
СУЧАСНИХ УМОВАХ**

Івано-Франківськ -2014

УДК 37.013:37.013.42

ББК 74.000

€ 30

Єгорова І.В. Методичні рекомендації до самостійної роботи студентів з курсу «Методика соціально-виховної роботи в сучасних умовах» / І.В. Єгорова – Івано-Франківськ, 2014. - 45 с.

Рецензенти:

Сабат Н.В. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника;

Стражнікова І.В. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки імені Богдана Ступарика Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.

Дане видання рекомендується студентам при вивченні курсу «Методика соціально-виховної роботи в сучасних умовах», допоможе при підготовці до самостійних та практичних занять.

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Педагогічного інституту
Прикарпатського національного університету
імені Василя Стефаника
(протокол №8 від 25 травня 2014 року)*

© Єгорова І.В.

ЗМІСТ

Опис навчальної дисципліни	4
Мета та завдання навчальної дисципліни.....	5
Програма навчальної дисципліни.....	8
Програма самостійної роботи з курсу.....	11
Індивідуальні завдання.....	12
<i>Рекомендації до самостійної роботи студентів</i>	
Орієнтовна схема вивчення особистості учня та написання психолого-педагогічної характеристики на нього.....	13
Орієнтована схема психолого-педагогічної характеристики класного колективу	16
Методика підготовки та проведення бесіди.....	20
Методика підготовки та проведення диспуту.....	22
Технологія підготовки КТС.....	26
Технологія підготовки виховного заходу.....	27
Приклади тестових завдань із курсу для самоконтролю студентів	32
Програмові вимоги до заліку.....	39
Рекомендована література.....	42

МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета:

Основна мета «Методики соціально-виховної роботи в сучасних умовах» полягає у формуванні в студентів знань, умінь і навичок соціально-виховної роботи, потреби у професійному самовдосконаленні, здатності до самоорганізації власної діяльності. а також у забезпеченні їхнього особистісного розвитку як майбутніх класних керівників, суб'єктів соціально-виховної діяльності. Це передбачає розвиток у студентів необхідних професійних та особистісних якостей, таких як соціальний інтелект, педагогічна емпатія, перцепція, креативність, особиста відповідальність за свої дії та вчинки тощо.

Провідною ідеєю занять з МСВР є особистісна зорієнтованість підготовки студентів до соціально-виховної роботи, яка покликана забезпечити формування сприятливої для навчання мотивації: орієнтацію на мету діяльності та її досягнення, самостійність та активність у практичній її реалізації.

У навчальній програмі розкрито основні аспекти законодавчих актів і державних документів, що стосуються соціально-виховної роботи з дітьми та молоддю, знайшли відображення питання, пов'язані з організацією діяльності класного керівника, його функціями як координатора виховного процесу. Значна увага приділяється методам, прийомам і формам соціально-виховної роботи класного керівника; особливостям роботи з обдарованими дітьми; дітьми з девіантною поведінкою; дітьми, позбавленими батьківської опіки.

Завдання:

- ознайомити студентів із теоретичними основами організації процесу виховання;
- розкрити сутність складових виховних технологій – методів, прийомів, форм і засобів;

- сформувати елементарні практичні вміння та навички організації і проведення різних форм виховних справ з учнями різних вікових категорій.

У результаті вивчення дисципліни студенти повинні:

Знати:

- основні положення законодавчих актів та державних документів, що стосуються соціально-виховної роботи;
- понятійний апарат соціально-виховної роботи;
- соціально-демографічні та психологічні особливості дітей, позбавлених батьківської опіки
- види дитячої обдарованості;
- типи важковиховуваних дітей та основні причини девіантної поведінки;
- власні педагогічно значущі особисті якості та недоліки;
- вікові особливості учнів та способи їх врахування;
- критерії вихованості особистості та учнівського колективу;
- методи виховної роботи з особистістю та учнівським колективом;
- основні напрями діяльності класного керівника;
- функціональні обов'язки класного керівника, академнаставника, вихователя;
- форми організації різних напрямів діяльності школярів;
- закономірності міжособистісних стосунків та спілкування в дитячому колективі;
- прийоми педагогічної взаємодії;
- типи конфліктів у навчально-виховному процесі;
- способи розв'язання конфліктів ;
- соціально-психологічні механізми виховання і самовиховання;
- прийоми корекції особистості та поведінки важковиховуваних дітей;
- види планів, структуру та вимоги до їх складання;

- стилі сімейного виховання;
- умови успішного сімейного виховання;
- типові помилки у сімейному вихованні;
- форми роботи класного керівника з батьками.

Вміти:

- вміти аналізувати соціально-педагогічні ситуації;
- враховувати у соціально-виховній роботі рівень розвитку,
- індивідуально-психологічні та вікові особливості учнів;
- складати психолого-педагогічну характеристику особистості учня та учнівського колективу;
- планувати етапи і прогнозувати результати виховання;
- складати плани виховної роботи класного керівника: календарні, тижневі тематичні, поточні;
- здійснювати психолого-педагогічний аналіз виховних заходів і приймати адекватні рішення;
- встановлювати педагогічно доцільні взаєностосунки з учнями;
- спрямовувати сімейне виховання на всебічний розвиток дітей;
- організовувати діяльність учнів та учнівського колективу та його самоврядування;
- організовувати самовиховання учнів;
- здійснювати заходи з виявлення проявів та запобігання дитячої бездоглядності;
- здійснювати корекцію поведінки та особистості важковиховуваних учнів;
- попереджати конфліктні ситуації в навчально-виховному процесі та знаходити оптимальні варіанти їх вирішення;
- проводити виховну бесіду з окремим учнем, групою, колективом, конкурси малюнків, фестивалі пісень та танців, вечори поезії, казок, українські народні свята, тематичні дні, трудові десанти, збір

природного та краєзнавчого матеріалу, карнавали, спортивні змагання і т.ін. ;

- аналізувати та оцінювати власну діяльність з метою її вдосконалення;
- встановлювати педагогічно правильні стосунки з дітьми, підлітками, колегами;
- визначати мету і завдання оздоровчої та соціально-виховної роботи з дітьми і підлітками;
- підготувати та провести КТС;
- підготувати та провести диспут;бесіду.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Організація діяльності класного керівника, академнаставника планування його роботи.

1. Мета процесу виховання.
2. Основні напрями діяльності класного керівника, академнаставника.
3. Основні складові роботи вихователя щодо реалізації мети виховного процесу.
4. Методи виховання у роботі класного керівника.
5. Вимоги до класного керівника. Права класного керівника. Обов'язки класного керівника.
6. Проектування виховного процесу. Планування роботи класного керівника, академнаставника. Орієнтовні вимоги до плану виховної роботи

Тема 2. Вивчення класним керівником особистості учня та учнівського колективу

1. Критерії вихованості. Ступені вихованості.
2. Методи діагностики вихованості.
3. Етапи виховання.
4. Орієнтовна схема вивчення особистості учня та написання психолого-педагогічної характеристики на нього.
5. Орієнтовна схема психолого-педагогічної характеристики класного колективу.

Тема 3. Методика реалізації індивідуального підходу у педагогічному процесі

1. Виховне середовище, його види.
2. . Поняття про обдарованість дітей.
3. Види обдарованості.
4. Проблеми роботи з обдарованими дітьми на сучасному етапі.

Тема 4. Профілактика та корекція важковиховуваності підлітків.

1. Поняття про важковиховуваність дітей та підлітків.
2. Типи важковиховуваних дітей та основні причини девіантної поведінки неповнолітніх.
3. Профілактика та корекція важковиховуваності.
4. Рекомендації щодо розв'язання конфліктних ситуацій.

Тема 5. Методика підготовки та проведення виховних заходів

1. Година класного керівника, академнаставника.
2. Бесіда як метод виховання. Методика підготовки та проведення бесіди.
3. Диспут як один із методів виховної роботи. Методика підготовки та проведення диспуту, вимоги до нього.
4. Значення КТС у формуванні особистості учня. Технологія підготовки КТС.

Тема 6. Методика організації учнівського самоврядування

1. Тенденції розвитку учнівського самоврядування.
2. Педагогічна взаємодія з органами учнівського самоврядування.
3. Етапи розвитку учнівського самоврядування.
4. Методика організації учнівського самоврядування

Тема 7. Сутність види , причини та психологічні чинники насильства у сім'ї.

1. Поняття про насильство в сім'ї, його риси.

2. Труднощі при аналізі насильства в сім'ї .
3. Типи жорстокого поведіння в сім'ї .

Тема 8. Сім'я як об'єкт соціально-педагогічної діяльності.

1. Сім'я як провідний фактор соціалізації особистості.
2. Класифікація сімей.
3. Зміст та форми соціально-педагогічної роботи з сім'єю.
4. Прийомна сім'я.
5. Дитячий будинок сімейного типу.

Тема 9. Соціально-педагогічна робота з дітьми та молоддю з функціональними фізичними обмеженнями.

1. Соціальна робота по захисту і підтримці людей з функціональними обмеженнями.
2. Діагностика соціуму як передумова оптимальної організації реабілітації дітей з функціональними обмеженнями.
3. Правила реабілітації дітей з обмеженими функціональними можливостями.
4. Напрями соціально-педагогічної роботи з дітьми та молоддю обмежених функціональних можливостей.

ПРОГРАМА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ З КУРСУ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	1.Виховання як процес цілеспрямованого формування особистості. 2.Мета і завдання виховання відповідно до Концепції національного виховання. 3.Закономірності виховання. 4.Принципи виховання, їх коротка характеристика. 5.Загальне поняття про методи виховання та їх класифікація./Методи формування свідомості особистості; організації діяльності та формування досвіду громадської поведінки; стимулювання діяльності та поведінки; методи самовиховання/.	3
2	1.Розкрийте сутність методів, прийомів і засобів виховання. 2.Дайте аналіз різних підходів до класифікації методів виховної роботи з учнями. 3.Наведіть приклади застосування класним керівником традиційних методів виховання. 4.Дайте оцінку народно-педагогічних методів виховання. 5.Обґрунтуйте роль методів самовиховання у формуванні особистості. 6.Скласти психолого-педагогічну характеристику на клас або групу 7.Скласти психолого-педагогічну характеристику на особу.	2
3	1.Дайте визначення задаткам. 2.Охарактеризуйте загальні та спеціальні здібності. 3.Охарактеризуйте загальні ознаки обдарованості. 4.Якими негативними рисами наділені обдаровані діти та у чому полягає складність у роботі педагога з ними.	2
4	1.Що таке важковиховуваність. 2.Охарактеризуйте поняття «ситуативна важковиховуваність». 3.Яка мета корекційної роботи із важковиховуваними дітьми. 4. Охарактеризуйте етапи корекційної роботи.	2
5	1.Підготувати сценарій виховного заходу. 2.Змодельовати методику підготовки та проведення бесіди, диспуту для дітей різних вікових груп.	2
6	1.Виховання як процес цілеспрямованого формування особистості. 2.Орієнтовний зміст виховання учнів у школі. 3.Принципи національного виховання. 4.Основні напрями національного виховання. 5.Змодельовати методику організації учнівського самоврядування.	3
7	1.Насильство в сім'ї. 2.Типи насильства. 3.Основні риси насильства у сім'ї. 4.Розкрийте сутність поняття «насильство»? 5.Проаналізуйте потенційні можливості людини у кризовому соціумі.	3
8	1.Що таке сім'я? 2.Охарактеризуйте типи сімей. Нуклеарна сім'я.. 3.В яких формах здійснюється соціально-педагогічна робота з сім'єю. 4.Що таке «прийомна сім'я» її основні риси. 5.Дітячий будинок сімейного типу. Специфіка його організації.	3
9	1.У чому суть «функціональних обмежень». 2. Що Ви розумієте під поняттям «реабілітація» . 3.Розкрийте основні принципи соціально-педагогічної роботи з дітьми інвалідами. 4. Назвіть основні цілі соціальної реабілітації дітей з функціональними обмеженнями .	2
УСЬОГО ГОДИН		22

ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

Тема 1. Скласти орієнтовний план виховної роботи класного керівника за запропонованим зразком. Підготувати методичку діагностики рівня вихованості учня

Тема 2. Скласти психолого-педагогічну характеристику на учня . Скласти психолого-педагогічну характеристику на клас.

Тема 3

1. Форми і методи роботи з обдарованими школярами.
2. Дидактичні умови диференціації навчання на уроках.

Тема 4 Описати проблемну виховну ситуацію, накреслити шляхи її розв'язання.

Тема 5 Змоделювати індивідуальну бесіду з підлітком.

Тема 6 Підготувати рольову гру згідно теми “Учнівське самоврядування”(“Вибори“)

Тема 7 Ознайомитись із видами соціально-психологічної допомоги особам, які потребують соціальної реабілітації

Тема 8

1. Особливості виховання дітей у повній (неповній, осиротілій, розлученій) сім'ї.
2. Соціальні цінності виховання дітей у сім'ї.

Тема 9

1. Спільна робота школи та сім'ї у педагогічному процесі.
2. Роль родинного виховання у формуванні особистості.

									Підсумковий тест (залік)	Сума
Змістовий модуль 1									50	100
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9		
Доповідь-10 Психолого-педагогічна характеристика на особу – 10 Психолого-педагогічна характеристика на клас – 10 Методика підготовки та проведення бесіди або диспуту – 10 Методика підготовки та проведення виховного заходу – 10										

T1, T2 ... – теми змістових модулів.

ОРІЄНТОВНА СХЕМА ВИВЧЕННЯ ОСОБИСТОСТІ УЧНЯ ТА НАПИСАННЯ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ НА НЬОГО

Для одержання достовірної інформації студенти можуть використовувати такі методи дослідження, як:

1. Психолого-педагогічне спостереження.
2. Бесіди з учнем, учителями, батьками, класним керівником, друзями.
3. Вивчення шкільної документації.
4. Вивчення продуктів діяльності (контрольні роботи, малюнки, твори тощо).
5. Елементи природного експерименту.
6. Анкети, тести.
7. Експертні оцінки.

I. Загальні відомості

1. Біографічні відомості. Прізвище та ім'я учня (з етичних міркувань у психологічних дослідженнях додержуються конфіденційності, тому можна позначати ініціалами), його вік, в якому класі навчається. Стан здоров'я та загальний фізичний розвиток.

2. Умови життя в сім'ї (її склад, соціальне та матеріальне становище, ідеали, цінності, професія та освітній рівень батьків, житлові умови. Вплив батьків на учня, ставлення до нього, становище у родині).

II. Взаємини з однокласниками та вчителями

1. Загальна характеристика класного колективу, місце учня у колективі, усвідомлення свого статусу

2. Характер відносин з однокласниками: з ким дружні відносини, чому; з яких причин і чому конфліктує.

3. Стан взаємин з хлопчиками, з дівчатками.

4. Особливості позитивної та негативної поведінки учня та форми їх прояву.

5. Ставлення учня до вживання психотропних речовин та визначення ступеня ризику щодо залучення до вживання психотропних речовин (анкетування, співбесіда).

III. Особливості характеру і темпераменту

1. Тип і особливості темпераменту. Прояв темпераменту в поведінці: стриманість, спокій, рухливість, агресивність та інше.

2. Особливості характеру: цільний, суперечливий у ставленні до себе (самооцінка, вираженість вимогливості до себе та ін): Ставлення до батьків, членів родини, вчителів, класного колективу, друзів, склад референтної групи (референтометрія). Як виконує обов'язки в родині, школі? Ставлення до праці, розуміння її необхідності; ставлення до навчання та речей. 3. Характеристика акцентуації характеру.

IV. Особливості емоційно-вольової сфери

1. Вольові риси характеру: самостійність, цілеспрямованість, ініціативність, рішучість, витримка (наявність та вираженість).

2. Емоційні особливості характеру: зміст і спрямованість почуттів, переживань, стійкість емоцій, які емоції переважають, глибина переживань невдач та успіхів, схильність до стресів, культура емоцій

V. Навчальна діяльність

1. Мотиваційна сфера особистості: мотиви й інтереси, їх ієрархія, спрямованість, провідні інтереси.

2. Рівень розвитку здібностей особистості: виражені здібності, рівень, характер їх розвитку; властивості інтелекту особистості (глибина, самостійність суджень, та інше); обсяг і глибина знань, умінь, навичок (методика "Прості аналогії").

3. Особливості уваги, характер розвитку мимовільного та довільного запам'ятовування - заучує механічно або осмислено, чи володіє раціональними прийомами запам'ятовування, яка його швидкість та міцність, легкість відтворення, індивідуальні особливості пам'яті (можна використовувати методики вивчення оперативної пам'яті "Заучування 10 слів" та ін.).

4. Уміння вчитися (дотримання режиму дня і здатність планувати використання часу, вміння самостійно працювати, контролювати себе та інше).

5. Розвиток мовлення, рівень культури мовленнєвої діяльності: словниковий запас, його якість, побудова речень, відповідність віковим нормам, наявність інвективної лексики, вираженість сленгу тощо.

VI. Ставлення до праці. Професійна орієнтація

1. Які види праці приваблюють (удома, у школі)?

2. Ставлення до домашньої праці, доручень у школі.

3. Наявність хоббі і досягнення у ньому.

4. Професійні інтереси, здібності. Спрямованість на майбутні професійні інтереси, їхня визначеність, адекватність мрій наявним здібностям.

VII. Спрямованість особистості

1. Домінуючі потреби, переважаючі мотиви діяльності, інтереси.

2. Система цінностей.

VIII. Загальні психолого-педагогічні висновки та рекомендації

Визначення головних психолого-педагогічних завдань, які стоять перед учителем у його роботі з учнем; на які сторони виховання слід звернути увагу;

що враховувати при індивідуальному підході до учня, як проводити психолого-педагогічну профілактику та інше.

Психолого-педагогічна характеристика підписується класним керівником, оцінюється викладачем кафедри педагогіки чи психології і захищається не пізніше, ніж за 3 дні до закінчення педагогічної практики.

ОРІЄНТОВНА СХЕМА ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ КЛАСНОГО КОЛЕКТИВУ

До першої (констатуючої) частини входить декілька розділів:

загальні відомості про клас;

- психологічна структура класу;
- характеристика поглядів, інтересів, переконань школярів;
- характеристика рівня розвитку класу як малої соціальної групи.

1. Загальні відомості про клас

Загальні відомості повинні бути викладені коротко і конкретно. Більшу частину цієї інформації можна знайти в офіційних шкільних документах. До цих відомостей відносяться:

- назва класу, школи;
- кількість учнів;
- тривалість існування (чи змінювався склад, як давно і яким чином);
- віковий і статевий склад;
- наявність учнів, що мають проблеми з навчанням;
- особливості класного керівництва (тривалість роботи класного керівника з колективом, дисципліна, яку викладає класний керівник). Дана інформація допоможе зрозуміти особливості спільної діяльності класу, ставлення до неї дітей, виявити наявність традицій та їх роль у розвитку класу, виявити ступінь, силу впливу класного керівника на формування і розвиток класу як колективу та ін.

2. Психологічна структура класу

Відображає, перш за все, характер взаємин між членами класу. В цьому розділі дається характеристика:

- офіційного активу класу;
- неофіційних лідерів;
- взаємовідносин лідерів;
- пасивних членів класного колективу;
- угруповань що мають місце в класі.

Даючи характеристику офіційно обраного активу класу, необхідно відзначити, чи дійсно актив класу здійснює керівництво класом, чи ні, в обох випадках необхідно вказати причини ситуації, що склалася в класі.

Для виявлення неофіційного активу класу поряд з використанням традиційного методу спостереження і бесіди можна застосувати соціометрію.

Слід зауважити, який вплив на клас має лідер (позитивний чи негативний, відкритий чи прихований, в яких ситуаціях та видах діяльності; зовнішнього представництва, вирішення конфліктів; роль емоційної "душі" класу та ін.).

Особливо необхідно зупинитися на взаєминах офіційних і неофіційних лідерів (співпадають, активно взаємодіють, протидіють один одному) і спробувати виявити причини такого становища.

Характеризуючи решту учнів класу, особливу увагу слід приділити пасивним школярам, тим, яких уникають або ізолюють. При цьому слід з'ясувати, чи у всіх ситуаціях ці діти проявляють пасивність, які причини такої поведінки в класі.

Для того, щоб виявити наявність неформальних угруповань у класі можна використати соціометрію. Необхідно при цьому зупинитися на причинах виникнення цих угруповань, характеристиці взаємодії (суперечність, протидія, взаємодопомога, співіснування без встановлення емоційних контактів та ін.).

Загалом, ця частина характеристики класу повинна дати інформацію про характер спільної діяльності, причини, що її ускладнюють, шляхи її оптимізації.

3. Характеристика лідерів класу.

Основною метою складання цього розділу є виявлення причин, завдяки яким той чи інший учень стає лідером класу. Тому в розділі повинні бути такі відомості:

- наявність яких особистісних якостей (характер, темперамент, соціальна позиція, рівень домагань, самооцінка, критичність, комунікативні, організаторські здібності та схильності, активність, принциповість, особистісна привабливість, доброта, щирість та ін.), сприяла виділенню даної особи в якості лідера;

- які зобов'язання сприяли або гальмували висунення даного учня в лідери;

- чи є даний учень виразником думок, поглядів, інтересів усього класу, його більшості чи лише окремого угруповання учнів.

У процесі пошуку цієї інформації використовують спеціальні методики, за допомогою яких можна діагностувати рівень розвитку різних психічних якостей у лідерів.

4. Характеристика поглядів, інтересів, переконань школярів.

У цьому розділі необхідно вказати:

- наявність спільних інтересів;
- домінуючі мотиви спільної діяльності;
- наявність сформованих переконань і поглядів;
- наявність громадської думки;
- сформованість професійних інтересів;
- домінуючі мотиви вибору професії.

Кожний висновок необхідно підтверджувати конкретними прикладами з життя класу: участь у загальношкільних та класних справах, реакція на події в класі, школі, країні, за кордоном.

5. Характеристика рівня розвитку класу як соціальної групи, його відповідності соціально-психологічним параметрам колективу.

Цей розділ є узагальнюючим. Для його написання використовуються дані усіх попередніх розділів. В цьому розділі розкриваються такі характеристики класу:

- роль класного керівника, активу й окремих учнів в організації навчальних, трудових, громадських заходів (вказується, чия активність переважає, які завдання, як і ким вирішуються);

- згуртованість (наявність або відсутність протидіючих або конкуруючих угруповань, наявність традицій та громадської думки);

- інтелектуальна єдність (уміння самостійно приймати обдумані рішення, досягати спільної думки за результатами обговорення, правильна оцінка позитивних і негативних якостей класу, адекватність ставлення до критичних зауважень на свою адресу);

- емоційна єдність (загальний емоційний настрій, взаємна симпатія, здатність до співпереживання, готовність прийняти нових членів, ставлення до інших груп і колективів, єдність класу з більш широким колективом, наприклад школи, спільне переживання успіхів і невдач);

- воляова єдність (уміння створювати високий рівень напруги духовних і фізичних сил для розв'язання спільних завдань, подолання перешкод, реакція на невдачі і успіхи, уміння доводити розпочату справу до кінця).

Розділ завершується висновками про рівень (стадію) розвитку класу як соціальної групи (високий, середній, низький) і динаміку його розвитку (піднесення, спад, застій), про наявність (відсутність) колективу.

Друга частина характеристики присвячена рекомендаціям щодо використання одержаної інформації. Тут необхідно зазначити:

- які уміння належить внести у діяльність класного керівника щодо організації навчальної, трудової діяльності та громадського життя класу;

- як найбільш ефективно використовувати лідерів в навчально-виховному процесі;
- які корективи і якими способами можна вносити в процес оптимізації розвитку особистості школярів в умовах класу;
- як організувати подальший розвиток навчальних і професійно зорієнтованих інтересів школярів;
- як сприяти формуванню і розвитку громадської думки, переконань, світогляду класу як цілісної структури;
- які перспективи розвитку класу як колективу і в чому полягає роль вчителя (класного керівника) в управлінні цим процесом, які конкретні шляхи і засоби управління можна рекомендувати.

Тут необхідно відзначити, що зроблено самим студентом— практикантом для реалізації запропонованих рекомендацій.

МЕТОДИКА ПІДГОТОВКИ ТА ПРОВЕДЕННЯ БЕСІДИ

Бесіда — метод, за допомогою якого здійснюється процес спілкування. В педагогічному спілкуванні бесіда є джерелом взаємовідносин між об'єктом і суб'єктом виховання (педагогом і особистістю школяра) в процесі колективної діяльності чи індивідуального впливу.

Основоположними в бесіді мають бути факти, які розкривають соціальний, моральний чи естетичний зміст суспільного життя. В ролі таких фактів можуть бути використані вчинки окремих осіб чи колективні дії, будь-яке явище, моральне правило, узагальнений літературний персонаж і т. п.

Форма подання окремих епізодів, фактів чи явищ може бути різною. Але вона обов'язково повинна підводити особистість школяра до роздумів, пошуку, відповідних висновків і переконань.

Бесіди можна класифікувати на фронтальні, групові, індивідуальні, прогнозуючі і непередбачувані (бесіди експромтом).

Групову чи фронтальну бесіду (колективну) найчастіше передбачає і пропонує педагог. Підходи до моделювання бесіди можуть бути різні. Бесіду, яку педагог прогнозує заздалегідь, можна розподілити на певні етапи:

I етап: Обґрунтування теми. Актуалізація уваги учнів з метою підготовки їх до передбаченого обговорення життєво важливої події, факту, явища, морального вчинку, ситуації. Цей етап можна назвати підготовчим чи мотиваційним. Він займає дуже важливе місце. Від того, як він буде здійснений, залежить рівень сприйняття учнями проблеми, що обговорюється, їхньої участі у процесі спілкування.

II етап: Педагог пропонує учням першоджерело, матеріал для обговорення. Цей етап є основним у бесіді. В ролі першоджерела може бути розповідь, уривок із художнього твору, кінофільм чи його фрагмент, стаття, конкретна подія будь-якого характеру, ситуація із життя школи, класу, газетна чи журнальна стаття, конкретний факт чи явище. Першоджерело може мати позитивну чи негативну основу.

III етап: Діалог з дітьми. Цей етап є невід'ємною частиною основного. Здійснюватися він може в довільній формі: шляхом запитань і відповідей, тематичних вікторин, у формі заочної подорожі, за допомогою проблемних питань і т. ін.

Досвідчений, творчий педагог з метою активізації школярів використає елементи дискусії, методи переконання і прикладу, створить умови для розвитку дитячої уяви (намалювати уявну картину, уявити протилежну ситуацію). Щоб сильніше впливати на емоції дітей, можна також використати художні репродукції, фрагменти з музичних творів, відповідні діафільми тощо.

Роль вчителя в процесі здійснення цього етапу — сприяти вільному вираженню учнями своїх думок, підводити їх до самостійних висновків та обґрунтувань. Наприклад, у процесі обговорення проблеми материнської любові знайдуть своє місце розповіді учнів, обговорення ситуацій, відповідні приказки і прислів'я, аналогічні народні пісні

IV етап: Підведення підсумків. На цьому етапі особливу роль відіграє педагог, його заключне слово. Він узагальнює все висловлене, формулює на цій основі найбільш раціональне, з його точки зору, розв'язання обговорюваної проблеми, передбачає конкретну програму дій для закріплення прийнятої в результаті бесіди норми.

Правила індивідуальної бесіди: не намагатися говорити лише самому; стримувати себе, коли виникне бажання перервати розповідь учня; врахуйте, що для успішного оволодіння мистецтвом слухати потрібно стежити за тим, як учень висловлює свою думку; виявляйте повну увагу до співбесідника, підкреслюйте свою зацікавленість; спокійно реагуйте на висловлювання учня навіть тоді, коли з ним не погоджуєтесь; стежте за основною думкою співбесідника, намагайтеся зрозуміти хід його думок до кінця.

МЕТОДИКА ПІДГОТОВКИ ТА ПРОВЕДЕННЯ ДИСПУТУ

Диспут (від латинського слова "розмірковувати", "дискутувати") передбачає зіткнення різних, інколи прямо протилежних точок зору. Це обговорення будь-якого питання, проблеми з метою правильного розв'язання їх.

Залежно від рівня підготовки аудиторії використовуються такі варіанти диспутів, як **диспут-лекція, власне диспут, диспут-конференція, диспут-дискусія.**

Є теми, що вічно хвилюють молодь. Це проблеми кохання і смислу життя, суті обов'язку, готовності до подвигу і т. п. Завжди активно відбуваються диспути на тему: "З чого починається зрілість?", "Про честь і гідність молоді людини", "Що означає бути справжньою людиною?", "Чи є щасливою людина безсовісна?", "Для чого людина вчиться?", "Вміти жити.— Що це означає?"

Процесу організації диспуту властиві три етапи: підготовчий, основний і завершальний.

Особливо важливу роль у процесі організації диспуту відіграє **підготовчий етап.** Його основні фрагменти — це визначення теми, мети

проведення диспуту (тема обов'язково має бути конкретною, чіткою, визначатися на основі інтересу дискутуючих); створення організаційної групи (бажано, щоб до групи входили і дорослі, і школярі; це сприяє передачі досвіду старших молодшим); розподіл обов'язків, вибір ведучого диспуту, анкетування.

Не менш важливим є питання підбору приміщення. Воно, в свою чергу, тісно пов'язане з певною кількістю учасників диспуту. Святковому настрою, створенню атмосфери щирості, доброзичливості значно сприяє уміле оформлення залу, визначеного для проведення диспуту. Гасла і "блискавки", гумористичні листки, фотовиставки, стенди з приказками та прислів'ями, розміщені в залі, створять атмосферу, що сприятиме зацікавленості, відвертій розмові. Приблизна тематика гасел: "Тут немає спостерігаючих", "Кожен, хто в залі,— активний учасник розмови", "Перешіптування на місці, недоречні жарти забороняються. Гостре, влучне слово сприймається", "Говори, що думаєш, думай, що говориш", "Май мужність вислухати правду, не ображаючись".

Основний етап диспуту — це хід дискусії на основі сформульованих питань, що відповідають темі обговорення.

Диспут можна розпочинати як з проблемного запитання до аудиторії чи показу інсценівки окремого епізоду з твору, що створює проблемну ситуацію, так і з пісень чи віршів, що відповідають проблемі, яка обговорюється. І все ж таки найкращий початок — короткий вступ ведучого, в якому він підкреслює, що диспут — це обмін думками, мета його полягає в пошуку правильних відповідей на запитання, що цікавлять присутніх. Ведучий розповідає про порядок проведення диспуту, розкриває мотив вибору теми, конкретизує предмет обговорення, актуальність, злободенність, вказує на різні думки з приводу того чи іншого питання, уточнює окремі поняття.

У процесі розвитку дискусії слід створювати таку атмосферу, щоб її учасники могли висловити свою думку вільно, відверто, від душі і були переконані, що ніхто не засудить властиву їм логіку мислення. Це, звичайно, залежить від ведучого диспуту, від його вміння скоординувати процес дискусійного спілкування, гостро і проблемно поставити перед аудиторією

питання, розговорити, "запалити", змусити думати. Ведучий повинен уміти говорити з учасниками диспуту просто, невимушено — це значно зближує його з присутніми. Він має бути основним джерелом взаємної доброзичливості.

Педагог — організатор диспуту — повинен чітко засвоїти мету використання диспуту як методу; він не вимагає остаточних висновків; дає школярам можливість аналізувати поняття й аргументи, захищати свої погляди, переконувати в них інших людей. Диспут — це основа для мислительної діяльності школярів.

Одним з ефективних засобів ознайомлення учасників з правилами суперечки і поведінки в процесі диспуту є різні варіанти "Пам'ятки для учасника диспуту". Пропонуємо окремі з них;

Правила дискусії:

Перший варіант

1. Якщо залишаєшся — залишайся добровільно.
2. Якщо залишився — говори.
3. Якщо говориш — говори відверто.
4. Якщо слухаєш — слухай доброзичливо.
5. Якщо сперечаєшся — сперечайся тактовно.

Другий варіант

1. Перш ніж сперечатися, подумайте, про що будете говорити.
2. Сперечайтеся чесно і щиро, не спотворюйте думок і слів товаришів.
3. Починаючи сперечатися, зрозуміло й чітко висловіть положення, які будете захищати, доводити. Ці тези мають залишатися незмінними протягом суперечки.
4. Пам'ятайте, що найкращим доказом чи засобом спростування є точні і беззаперечні факти.
5. Доводячи і спростовуючи, говоріть зрозуміло, просто, чітко, точно. Намагайтеся говорити своїми словами.
6. Якщо доведено помилковість вашої думки, мужньо визнайте правильність думки свого опонента.

7. Закінчуючи виступ, зробіть підсумки, сформулюйте висновки.

Складовим елементом дискусії є резюме проблеми, що обговорюється. Воно не є остаточним підсумком дискусії, проте все-таки містить ту істину, до якої вона вела. Це можуть бути погляди на проблему, що обговорюється, видатних людей, ґрунтовні теоретичні положення, типові факти, приклади чи явища, виступи авторитетних для дискутуючих людей.

І останній етап організації диспуту — **завершальний** (підведення підсумків).

Це короткий аналіз ходу дискусії, позитивних і негативних її сторін, нових підходів до розв'язання проблем, заохочувальна оцінка учасників диспуту, нові дискусійні проблеми.

Багатоваріантність дискусійного підходу до розв'язання різних питань підтверджують види суперечок, які пропонуються у вигляді додаткового дискусійного словника.

Аргументація — спосіб розміркування, який забезпечує доказовість і переконаність виступу; сукупність аргументів на користь будь-чого.

Дебати — обмін думками з певних питань; суперечки.

Демонстрація (форма, спосіб доказовості) — логічне розміркування, в процесі якого з аргументів (доказів) виводиться істинність чи заперечення гіпотези. Демонстрація — складова частина будь-якої доказовості.

Диспут — публічна суперечка на наукову чи суспільно важливу тему.

Полеміка — суперечка в процесі обговорення чого-небудь; боротьба принципово протилежних думок з того чи іншого питання, публічна суперечка з метою захистити, відстояти свою точку зору і заперечити думку опонента.

Софістика — прагнення здобути перемогу в суперечці шляхом навмисного використання помилкових доказів, так званих софізмів, замаскованих зовнішньою формальною правильністю.

Евристика — мистецтво сперечатися, вести полеміку, користуючись при цьому всіма засобами, розрахованими тільки на те, щоб перемогти супротивника.

ТЕХНОЛОГІЯ ПІДГОТОВКИ КТС

Колективна творча справа — це конкретне втілення багатогранної громадської турботи на рівні синтезу трьох її аспектів — практичного, організаторського, виховного.

Колективна діяльність проектується на основі конкретної справи з урахуванням творчого підходу до її здійснення. Конкретні види роботи як складові КТС (колективна творча справа) охоплюють відповідні стадії, що відповідають етапам розвитку КТС.

Перша стадія — попередня робота вихователів: заступника директора школи з виховної роботи, класних керівників, педагогів, батьків. Вони визначають виховні цілі КТС, накреслюють висхідні напрями дій, які потрібні для того, щоб скласти спільними зусиллями дорослих і дітей оптимальний проект майбутньої КТС. Виникає бесіда із школярами, яку можна назвати стартовою.

Друга стадія— колективне планування. Важливим компонентом цього етапу є обговорення. Тому його умовно називають збором-стартом.

Третя стадія — підготовка КТС. Спільний проект колективної творчої справи уточнюється, конкретизується спочатку радою справи; потім — у мікроколективах, які планують і починають втілення окремих частин загального замислу, враховуючи пропозиції, висловлені на зборі-старті.

Четверта стадія — підсумок роботи, здійсненої в процесі її підготовки.

П'ята стадія—колективне підведення підсумків: що було вдалим і чому? Що не вдалося здійснити і чому? Що пропонується на майбутнє?

Шоста стадія КТС — стадія найближчого застосування. Підготовлена колективна творча справа використовується у відповідній сфері діяльності школярів.

ТЕХНОЛОГІЯ ПІДГОТОВКИ ВИХОВНОГО ЗАХОДУ

Алгоритм підготовки і проведення виховного заходу

1. Психолого-педагогічний аналіз обстановки в колективі, необхідність проведення заходу та формулювання його мети.
2. Планування заходу.
3. Організація виховного впливу на колектив (особистість).
4. Безпосередній вплив на колектив (особистість). Проведення виховного заходу.
5. Аналіз виховного заходу.

I. Планування виховного заходу:

1. Визначити теми заходу та чітко формулювання його мети, завдань заходу; визначити на виховання яких якостей школярів спрямовано захід.
2. Врахувати рівень вихованості учнів під час визначення мети і завдань заходу, тактовно допомагати учням.
3. Визначити місце даного заходу в загальній системі виховної роботи.
4. Врахувати, що кожна дитина, яка бере участь у тому чи іншому заході має цілісну соціально-психологічну структуру, ім'я якої - особистість.
5. При підготовці заходу необхідно врахувати вік дітей та їх індивідуальні особливості.
6. Готуючи виховний захід, необхідно мати на увазі, що навіть при найкращій підготовці та майстерності учитель не досягне задуманої мети, якщо самі вихованці не братимуть активну участь у підготовці і проведенні заходу.
7. Проявляти творчість: виховний вплив на дітей, зацікавленість, поради та допомога вчителя.
8. Психологічно налаштувати учнів на виховну сутність заходу.

II. Процес підготовки:

1. Спрямовуюча роль класного керівника (педагога - організатора, керівника гуртка) у ході підготовки заходу, тактовна допомога учням.

2. Визначити роль органів самоврядування під час підготовки й проведення заходу.

3. Забезпечення в процесі підготовки згуртованої, злагодженої роботи колективу; формування стосунків співробітництва, взаємодопомоги, вимогливості;

4. Організація діяльності учнів (вихованців): уточнення обов'язків і повноважень кожного учня (вихованця) та встановлення конкретних термінів виконання окремих завдань тощо.

III. Проведення заходу:

1. При організації заходу слід подбати про:

- місце проведення, оформлення приміщення, обладнання, використання наочності, ТЗН;
- своєчасність початку та організоване проведення;
- дотримання регламенту, доцільність його використання;
- участь представників громадськості, батьків у проведенні заходу; ефективність їхньої участі;
- дотримання під час заходу санітарно - гігієнічних вимог, правил пожежної безпеки, ТБ;
- запобігання перевтомі та врахування особливостей фізичного розвитку учнів (вихованців);
- зовнішній вигляд учнів (вихованців);
- дисципліна.

2. Зміст виховного заходу повинен відповідати вимогам:

- Цілеспрямованість;
- Чи доведено мету до учнів?;
- Зв'язок із життям класу, школи, району, міста;

- Обговорення під час проведення заходу питань, які хвилюють школярів;
- Врахування вікових та індивідуальних особливостей;
- Емоційна насиченість заходу;
- Вплив заходу на розширення світогляду учнів, на розвиток пізнавальних інтересів.

3. Методика проведення виховного заходу:

- Оптимально обрати форму проведення (бесіда, ранок, лекція, година спілкування, конференція, конкурс).
- Визначити роль класного керівника (педагога - організатора, керівника гуртка) у проведенні заходу, врахувати рівень його педагогічної майстерності.
- Передбачити наявність елементів обговорення, відкритого обміну думками в ході заходу.
- Визначити рівень самостійності школярів в обговоренні проблем.

IV. Аналіз результатів виховного заходу:

Досягнення поставлених педагогом мети та завдань даного заходу.

Виконання плану заходу.

Аналіз ставлення школярів до змісту заходу, рівень їхньої активності.

Основні вимоги до проведення виховного заходу

- Чітка назва заходу та розуміння вихователем його мети.
- Планування основних етапів заходу та визначення завдань кожного з них.
- Організація підготовки заходу у відповідності до поставленої мети.
- Визначення оптимального змісту виховного матеріалу з урахуванням основних принципів організації виховного процесу.
- Вибір найбільш раціональних методів і прийомів виховного впливу на учнів на кожному етапі заходу.

- Чіткість виховного заходу, оптимальний його темп і ритм.
- Гнучкість та широта "виховного маневру".
- Різноманітність і творчий характер діяльності учнів.
- Взаємозв'язок заходу з попередніми та наступними формами

виховної та навчальної роботи з учнями.

Орієнтовна схема аналізу виховного заходу

I. Аналіз готовності педагога (педагогічного колективу) до проведення виховного заходу:

1. постановка мети і завдань заходу, на виховання яких якостей школярів спрямовано захід;
2. урахування рівня вихованості учнів під час визначення мети і завдань заходу, тактова допомога учням;
3. місце даного заходу в загальній системі виховної роботи.

II. Процес підготовки:

1. спрямовуюча роль класного керівника (педагога-організатора) у ході підготовки заходу, тактова допомога учням;
2. роль органів самоврядування під час підготовки й проведення заходу;
3. забезпечення в процесі підготовки згуртованої, злагодженої роботи колективу; формування стосунків співробітництва, взаємодопомоги, вимогливості;
4. Організація діяльності учнів, уточнення обов'язків і повноважень кожного учня та встановлення конкретних термінів виконання окремих завдань тощо.

III. Проведення заходу:

1. Організація:

- Місце проведення, оформлення приміщення, обладнання, використання наочності, ТЗН.
- Своєчасність початку та організоване проведення.

- Дотримання регламенту, доцільність його використання.
- Участь представників громадськості, батьків у проведенні заходу; ефективність їхньої участі.

- Дотримання під час заходу санітарно – гігієнічних вимог, правил пожежної безпеки, ТБ.

- Запобігання перевтомі та врахування особливостей фізичного розвитку учнів.

- Зовнішній вигляд учнів.

- Дисципліна.

2. Зміст:

- Цілеспрямованість; чи доведено мету до учнів (вихованців).

- Зв'язок із життям класу, школи, району, міста.

- Використання під час проведення заходу питань, які хвилюють школярів.

- Врахування вікових та індивідуальних особливостей.

- Емоційна насиченість заходу.

- Вплив на розширення світогляду учнів, на розвиток пізнавальних інтересів.

3. Методика проведення:

- Чи оптимально обрано форму проведення (бесіда, ранок, лекція, година спілкування, конференція, конкурс).

- Роль класного керівника (педагога - організатора) у проведенні заходу, його педагогічна майстерність.

- Наявність елементів обговорення, відкритого обміну думками в ході заходу.

- Рівень самостійності школярів в обговоренні проблем.

IV. Результати:

1. Досягнення поставлених педагогом мети та завдань даного заходу.

2. Виконання плану заходу.

3. Аналіз ставлення школярів до змісту заходу, рівень їхньої активності.

4. Чи був захід цілісною системою, не об'єднаних між собою частин?

5. Що вдалося краще, що гірше?

Цікаві знахідки педагога.

Загальні висновки

Рекомендації

ПРИКЛАДИ ТЕСТОВИХ ЗАВДАНЬ ІЗ КУРСУ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ СТУДЕНТІВ

1. Важливою ознакою результативності процесу виховання є:

- A) знання вихованцями у відповідності з їх віком норм і правил поведінки;
- B) наявність спеціально підготовлених людей для передачі знань;
- C) розуміння сутності процесу виховання вихователями;
- D) формування умінь і навичок спілкування.

2. Критерієм ефективності виховання є:

- A) формування естетичного смаку;
- B) протиріччя між вимогами середовища до людини та її можливостями;
- C) виховання художнього смаку, поліпшення емоційного самопочуття;
- D) сформованість умінь і навичок поведінки у відповідності з віком вихованців.

3. Фактори , що впливають на постановку мети виховання:

- A) потреби суспільства ;
- B) ідеали батьків стосовно дітей;
- C) можливості навчально -виховних закладів;
- D) інтереси освітян загальноосвітньої школи.

4. Здібності - це:

- A) окремі знання, вміння , навички;
- B) індивідуально - психологічні особливості особистості , що є умовами успішного виконання певної діяльності;
- C) якості , що передаються у спадок;
- D) ступінь обдарованості.

5.Першим етапом методики КТС є:

- A) стартова бесіда про перспективу КТС;
- B) підготовка КТС;
- C) колективне планування;
- D) проведення КТС.

6.Перевиховання – це:

- A) виховання правил хорошого тону і культури поведінки ;
- B) спеціально організована пізнавальна діяльність;
- C) адаптація людини до різних цінностей;
- D) перебудова установок поглядів і способів поведінки , що суперечать етичним нормам.

7.Причиною зниження виховного впливу сім'ї є:

- A) всі відповіді правильні;
- B) зниження рівня життя;
- C) занепад моралі;
- D) загострення конфлікту покоління.

8.Виховний вплив сім'ї в сучасний період:

- A) знизився;
- B) залишився незмінним;
- C) підвищився;
- D) неможливо оцінити достовірно.

9.Система виховання дітей у сім'ї характеризується:

- A) моральними і матеріальними заохоченнями;
- B) організацією спільної праці;
- C) створенням умов для формування особистості дитини , поведінкою і власним стилем батьків;
- D) передачею досвіду батьків.

10.Сім'я – це:

- A) початкова , структурна одиниця суспільства, де закладаються основи особистості;
- B) шлюб двох людей;
- C) утворення, в якому людина цілком проявляється у всіх відносинах;
- D) мала група , заснована на кровній спорідненості , члени якої пов'язані між собою родинними відносинами.

11. Криза сучасної сім'ї характеризується:

- A) різкою зміною соціального фону і повільною адаптацією сім'ї до нових соціально - економічних умов;
- B) всі відповіді вірні;
- C) переважанням цивільних шлюбів;
- D) свободою укладення та розривання шлюбу.

12. Автором характеристик освітнього виховного середовища є:

- A) А.С.Макаренко ;
- B) В.О.Сухомлинський ;
- C) Я.Корчак;
- D) С.Русова.

13. Мезофактори соціалізації підлітків включають в себе:

- A) сім'ю;
- B) молодіжну субкультуру ;
- C) державу ;
- D) всі відповіді вірні.

14. Під педагогічною діагностикою розуміють :

- A) особливий вид пізнання сутності явища ;
- B) вид педагогічної діяльності , що дозволяє виявляти особливості розвитку педагогічного процесу , прогнозувати найближче майбутнє і визначати шляхи розвитку або корекції ;
- C) розпізнання одиничного випадку з клієнтом у порівнянні із загальними симптомами хвороби;
- D) всі відповіді вірні.

15. Автором методики КТС є :

- A) А.С. Макаренко ;
- B) І.П. Іванов ;
- C) С.Т. Шацький ;
- D) В.О.Сухомлинський.

16. Під соціалізацією розуміється :

- A) пристосування людини до норм і цінностей суспільства ;
- B) процес присвоєння та відтворення людиною соціального досвіду, культурних цінностей і соціальних ролей суспільства ;
- C) створення умов для розвитку і саморозвитку дитини;
- D) немає правильних відповідей .

17. Комплексна властивість особистості, яка характеризується наявністю і ступенем сформованості соціально цінних якостей і властивостей, що відображають усебічність її розвитку це:

- A) мораль;
- B) моральна свідомість;
- C) вихованість;
- D) виховуваність.

18. Розпізнання і вивчення істотних ознак вихованості, їх комбінацій, форм вираження як реалізованих цілей виховання це:

- A) діагностика вихованості;
- B) виховання;
- C) формування особистості;
- D) перевиховування.

19. Критерії вихованості це:

- A) особлива форма ставлення учня до виховання;
- B) тверді погляди стосовно певної проблеми;
- C) теоретично розроблені показники рівня сформованості різних якостей особистості;
- D) немає правильних відповідей.

20. Доконвенційний, конвенційний та постконвенційний рівні розвитку моральної свідомості розробив:

- A) Б.Бітінас;
- B) Л.Кольберг;
- C) Я.Корчак;
- D) В.Сухомлинський.

21. До методів діагностики вихованості відносяться:

- A) розповідь, пояснення, лекція;
- B) заохочення, покарання, змагання;
- C) вправлення, навіювання, моделювання
- D) виховна ситуація, ранжування, метод компетентних оцінок.

22. Догматичне виховне середовище сприяє:

- A) розвитку пасивності й залежності дитини;
- B) вільному розвитку, але й одночасно зумовлює формування пасивності дитини;
- C) вільному розвитку активної дитини;
- D) розвитку активності, але й водночас залежності дитини.

23. Кар'єрне виховне середовище сприяє:

- A) розвитку пасивності й залежності дитини;
- B) вільному розвитку, але й одночасно зумовлює формування пасивності дитини;
- C) вільному розвитку активної дитини;
- D) розвитку активності, але й водночас залежності дитини.

24. Обдарованість це:

- A) індивідуальна потенціальна своєрідність задатків людини, завдяки яким вона може досягти значних успіхів у певній галузі діяльності;
- B) властивості індивідуальності, які забезпечують успішність виконання певної діяльності;
- C) індивідуально-психічні особливості людини, що є необхідною передумовою її успішної діяльності;
- D) вроджена передумова для розвитку здібностей.

25. Готовність дітей адекватно реагувати на виховні впливи називають:

- A) вихованістю;
- B) виховуваністю;
- C) обдарованістю;
- D) вихованням.

26. Важковиховувані підлітки це діти, що

- A) порушують норми і правила суспільної поведінки;
- B) характеризуються несприйнятливістю або активною протидією виховним впливам учителів і батьків; не сприймають слів, не зважають на поради і зауваження, а то й відверто виявляють антипатію і ворожість;
- C) немає правильних відповідей;
- D) всі відповіді вірні

27. Оманлива або ситуативна важковиховуваність зумовлена:

- A) неінформованістю особистості, низьким рівнем її морального розвитку;
- B) певними особливостями психічного розвитку;
- C) невмілими діями вихователя;
- D) сформованими захисними механізмами(позитивна компенсація).

28. Психолого-педагогічні впливи, спрямовані на подолання або послаблення негативних і формування позитивних якостей особистості, пов'язані з викоріненням або перебудовою старих стереотипів поведінки це:

- A) виховання;
- B) перевиховання;
- C) самовиховання;
- D) корекція.

29. На перших батьківських зборах передвипускного класу група батьків зажадала від класного керівника не завантажувати дітей ні громадською роботою, ні позакласними заходами. Десятикласникам потрібно думати лише про вступ до вузу ! Що робити класному керівникові?

А) погодитися з батьками , дійсно , від останніх двох років залежить майбутнє дітей ;

В) обмежити виховну роботу тільки профорієнтаційною діяльністю ;

С) направити з цією вимогою до директора . Нехай він розбирається з батьками;

Д); пояснити , що випускні класи - це не тільки період допрофесійного становлення, але й час, коли яскраво проявляється потреба в міжособистісному спілкуванні та соціальній значущості . І якщо цей час буде безповоротно втрачено , то це може призвести до крайнього індивідуалізму , з одного боку, і духовної черствості, з іншого.

30. Після серії соціометричних тестів і тестів - малюнків, класний керівник остаточно переконався, що один з її шестикласників не вписується в систему колективних відносин класу. Що робити ?

А) викликати батьків і показати їм результати соціометричних тестів їхнього сина , зрештою , це їх турбота ;

В) не звертати уваги , наявність « ізолянта » - природне явище при такій великій кількості дітей у класі ;

С) поговорити з активом класу , зрештою , це турбота самого колективу ; доручити 2-3 - шестикласникам , щоб вони взяли на себе опіку і турботу про нього;

Д) в процесі організації виховної роботи завжди знаходити для нього доручення і справи , які « висвічували » б цього школяра з цікавої сторони.

31. У первинному колективі класу головним органом самоврядування є:

А) педагогічна рада;

В) класні збори;

С) збори трудового колективу;

Д) засідання профкому.

32. Учнівську самоврядування має структуру:

А) двохступеневу;

В) трьохступеневу;

С) чотирьохступеневу;

Д)шестиступеневу.

33. Домашнє насильство – це:

А) жорстоке поводження з дітьми;

В) ситуації, в яких одна людина контролює або намагається контролювати поведінку і відчуття іншого;

- С) цикл, що повторюється із збільшенням частоти: фізичної, совісної, духовної і емоційної образи з метою контролю, залякування, навіювання відчуття страху;
- Д) насильство відносно перестарілих.

34. Нуклеарна сім'я, це сім'я, що складається з:

- А) кількох поколінь;
- В) жінки, яка не була в шлюбі, та дитини;
- С) один із батьків та дитина;
- Д) двох поколінь- батьків та дітей.

35. Як соціальний інститут сім'я виконує в суспільстві ряд функцій. Суть господарсько-економічної функції полягає в:

- А) створенні сприятливого сімейного мікроклімату, організації внутрісімейного спілкування;
- В) передачі дорослими членами сім'ї соціального досвіду дітям;
- С) плануванні сімейного бюджету, організації споживчої діяльності, веденні домашнього господарства та організації побуту сім'ї;
- Д) організації вільного часу та відпочинку сім'ї, розвитку інтересів і потреб її членів.

36. Прийомна сім'я, це:

- А) сім'я, яка добровільно взяла із закладів для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, від одного до чотирьох дітей для виховання і спільного проживання;
- В) сім'ї з насильством щодо членів родини; сім'ї, де є засуджені чи ув'язнені;
- С) сім'ї з алко- чи наркозалежними членами;
- Д) це окрема сім'я, яка створюється за бажанням подружжя або окремої особи (батьки-вихователі), які беруть на виховання та спільне проживання не менш як 5 дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування.

37. Сім'я може отримувати статус дитячого будинку сімейного типу лише за умови прийому на виховання:

- А) двох дітей, позбавлених батьківського піклування;
- В) трьох дітей, позбавлених батьківського піклування;
- С) чотирьох дітей, позбавлених батьківського піклування;
- Д) п'ятьох і більше дітей, позбавлених батьківського піклування.

38. Залежно від міри порушення здоров'я людини з стійким розладом функцій організму, що призводить до повної чи значної втрати професійної дієздатності чи значних труднощів у житті, визначаються:

- А) 2 групи інвалідності;
- В) 3 групи інвалідності;
- С) 4 групи інвалідності;
- Д) 5 груп інвалідності.

39. Соціально-психологічна реабілітація це:

- А) це система превентивних дій, які спрямовані на попередження соціальних наслідків інвалідності;
- В) мобілізація джерел соціально-педагогічної та психологічної підтримки з метою задоволення особливих потреб дітей, молоді і сім'ї;
- С) відновлення порушених функцій, компенсація втрачених можливостей, повернення до активного життя ;
- Д) немає правильної відповіді.

40. Зіткнення різних, інколи прямо протилежних точок зору, обговорення будь-якого питання, проблеми з метою правильного розв'язання їх це:

- А) бесіда;
- В) диспут;
- С) КТС;
- Д) розповідь.

**ПРОГРАМОВІ ВИМОГИ ДО ЗАЛІКУ
«МЕТОДИКИ СОЦІАЛЬНО-ВИХОВНОЇ РОБОТИ В СУЧАСНИХ
УМОВАХ»**

1. Поняття про соціалізацію.
2. Фактори соціалізації дітей та молоді.
3. Соціально-психологічний портрет дитини перехідної доби і проблеми виховання.
4. Національна програма виховання дітей та учнівської молоді (від 1. липня 2004 р.).
5. Роль і місце класного керівника в системі організації взаємодії з вихованцями.
6. Мета процесу виховання.
7. Основні напрями діяльності класного керівника
8. Основні складові роботи класного керівника щодо реалізації мети виховного процесу
9. Методи виховання у роботі класного керівника.
10. Вимоги до класного керівника. Права класного керівника. Обов'язки класного керівника.

11. Проектування виховного процесу.
12. Планування роботи класного керівника.
13. Орієнтовні вимоги до плану виховної роботи.
14. Прогнозування виховного процесу класним керівником-один із важливих компонентів педагогічної діяльності.
15. Види і структура планів виховної роботи в ЗОНВЗ.
16. Критерії вихованості.
17. Ступені вихованості.
18. Методи діагностики вихованості.
19. Етапи виховання.
20. Орієнтовна схема вивчення особистості учня та написання психолого-педагогічної характеристики на нього.
21. Орієнтовна схема психолого-педагогічної характеристики класного колективу.
22. Виховне середовище, його види.
23. Поняття про обдарованість дітей, види обдарованості.
24. Проблеми роботи з обдарованими дітьми на сучасному етапі.
25. Поняття про важковиховуваність дітей та підлітків,
26. Типи важковиховуваних дітей та основні причини девіантної поведінки неповнолітніх.
27. Профілактика та корекція важковиховуваності.
28. Рекомендації щодо розв'язання конфліктних ситуацій.
29. Година класного керівника.
30. Бесіда як метод виховання.
31. Методика підготовки та проведення бесіди.
32. Диспут як один із методів виховної роботи.
33. Методика підготовки та проведення диспуту, вимоги до нього.
34. Значення КТС у формуванні особистості учня. Технологія підготовки КТС.
35. Тенденції розвитку учнівського самоврядування.

36. Завдання учнівського самоврядування
37. Принципи, права та обов'язки ради самоврядування.
38. Умови ефективного педагогічного керівництва органами учнівського самоврядування.
39. Поняття про насильство в сім'ї, його риси.
40. Труднощі при аналізі насильства в сім'ї .
41. Типи жорстокого поводження в сім'ї .
42. Сім'я як провідний фактор соціалізації особистості.
43. Класифікація сімей.
44. Зміст та форми соціально-педагогічної роботи з сім'єю.
45. Прийомна сім'я.
46. Дитячий будинок сімейного типу.
47. Соціальна робота по захисту і підтримці людей з функціональними обмеженнями..
48. Діагностика соціуму як передумова оптимальної організації реабілітації дітей з функціональними обмеженнями.
49. Правила реабілітації дітей з обмеженими функціональними можливостями.
50. Напрями соціально-педагогічної роботи з дітьми та молоддю обмежених функціональних можливостей.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова

- 1.Карпенчук С.Г.Теорія і методика виховання / С.Г.Карпенчук. -К.,1997.
- 2.БабаеваЮ. Д.,ЛейтесН. С., МатюринаТ. М. и др.Психологияодаренностидетей и подростков/ Ю.Д.Бабаева, Н.С.Лейтес, Т.М.Матюрина и др. -М, Академия, 2000.
- 3.Газман О.С.,Иванов А.В. Содержаниедеятельности и опытработыклассногоруководителя/ О.С.Газман, А.В.Иванов. -М.,1992.
- 4.Виноградова Т.Книга класного керівника/ Т.Виноградова. -Харків: Основа,2006.
- 5.ГнутельЯ.В. Виховна робота в сучасних умовах: теорія і методика/ Я.В.Гнутель. -Тернопіль, 1998.
- 6.Середюк Г.Педагогічний пошук класного керівника/ Г.Середюк. -Тернопіль: Богдан,2003.
- 7.Вишневецький О. Сучасне українське виховання/ О.Вишневецький. -Львів,1996.
- 8.Оржеховська В.М. Профілактика правопорушень серед неповнолітніх / В.М.Оржеховська. - К.,1996.
- 9.Щербань П.М. Навчально-педагогічні ігри у вищих навчальних закладах/ П.М.Щербань. -К.:Вища школа, 2004.
- 10.Сластенин В.А.Методика воспитательной работы / В.А.Сластенин. -М.:Академия,2004.
- 11.Коротов В.М.Методика воспитательной работы / В.М.Коротов. -М.:Просвещение,1990.
- 12.Соціальна робота як професія, наука та навчальна дисципліна // Соціальна робота: В 3 ч. /За ред. Т.Семигіної. - К., 2004. - № 1 : Основи соціальної роботи. - С.9-33
- 13.Історія соціальної роботи // Соціальна робота: В 3 ч. /За ред. Т.Семигіної. - К., 2004. - № 1 : Основи соціальної роботи. - С.34-60

14. Цінності та етичні принципи соціальної роботи // Соціальна робота: В 3 ч. /За ред. Т.Семигіної. - К., 2004. - № 1 : Основи соціальної роботи. - С.60-72
15. Політико-правові засади соціальної роботи // Соціальна робота: В 3 ч. /За ред. Т.Семигіної. - К., 2004. - № 1 : Основи соціальної роботи. - С.82-104
16. Соціальна робота: технологічний аспект [Текст]: навч. посібник / За ред. А.Й. Капської. - Рек. МОН. - К. : ЦУЛ, 2004. - 352 с.
17. Соціальна робота в Україні [Текст]: навч. посібник / І.Д. Зверєва та ін. - К. Центр навчальної літератури, 2004. - 256 с.
18. Психологія соціальної роботи [Текст]: підручник / за ред. Ю.М.Швалба. - Рек. МОН. - К. : Київський університет, 2010. - 272 с
19. Важковиховуваність : сутність, причини, реабілітація [Текст]: навч. посібник для соціальних педагогів та практичних психологів освітніх закладів / за ред. О.М.Полякової. - Рек. МОН. - Суми : Університетська книга, 2009. - 346 [6] с

Допоміжна

1. Ковальова Л.Пріоритетні напрями виховної роботи в школі / Л.Ковальова // Шкільний світ – 2002.- №17.
2. Соя М.Педагогіка дитячого оздоровчого табору / М.Соя. – Івано-Франківськ, 1997.
3. Бех І.Особистісно-зорієнтоване виховання / І.Бех. -К.,1998.
4. Озеркова І.Рольові ігри як технологія самовиховання / І.Озеркова // Завуч.-2001.-№ 23-24.
5. Інформаційний збірник МО України. Концепція громадянського виховання особистості в умовах розвитку української державності (О.В.Сухомлинська та ін.).-К.,2000. - № 22. -С.7-21.
6. Закон України “Про охорону дитинства” від 26.06 01 // Директор школи. – 2002. -№8.
7. Нормативні документи Міністерства освіти і науки України. Наказ МОН України “Про затвердження положення про класного керівника навчального закладу системи загальної середньої освіти“ від 6 вересня 2000 р.-№ 434. -С.133-137.
8. Методичний лист МОН України “Про організацію та проведення свят у загальноосвітніх та позашкільних навчальних закладах України“ від 14.01 04р. -С.137-145.

9. Методичний лист МОН України “Про впровадження комплексної програми художньо-естетичного виховання у загальноосвітніх та позашкільних навчальних закладах“ від 07.04.2004р. -С.180-186.
- 10.Лист МОН України “Про посилення роботи навчальних та оздоровчих закладів щодо забезпечення безпеки життєдіяльності дітей у літній період“ від 05.04 2005 р.-С.259-262.
- 11.“Національна програма виховання дітей та учнівської молоді“ Схвалена Президією АПН України від 1 липня 2004 р.-С.337-375.

15. Інформаційні ресурси

1. www.ikpp.npu.edu.ua
2. pidruchniki.ws
3. firstedu.com.ua
4. subject.com.ua
5. shkola.ostriv.in.ua
6. studentam.net.ua
7. osvita.ua

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

Єгорова І.В. Методичні рекомендації до самостійної роботи студентів з курсу «Методика соціально-виховної роботи в сучасних умовах» / І.В. Єгорова – Івано-Франківськ, 2014. - 45с.

Підписано до друку 3.06.2014 р.
Формат 60x84 1/16. Папір офсетний.
Друк цифровий.
Гарнітура Times New Roman.
Умовн. друк. арк. 14,415
Наклад 100 прим.